

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-ро ильсум
пътхапам
кынчелжъягъбу къыдкын

№ 203 (22412)

2021-рэ ильэс

ГЪУБДЖ

ШЭКЮГЪУМ и 9

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
Къыхэтутыгъехэр ыкли
нэмькі къебархэр
тисайт ижүугъотштых

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

СертификатыкІэхэр къатыштых

Коронавирусым пэшүеклорэ вакцинэр зэрэпшыгъэр, е ар пшы зэрэмыхъущтыр, е COVID-19-р кызэрэоузыгъэм афэгъэхыгъэ къебарыр зеритыщт сертификатыкІэу QR-кодыр зеритыр шэкюгъум и 8-м кыщегъэжъагъэу къералыгъо фэло-фашлехэр зыщагъэцкіэрэ порталымкіэ къаратыхеу аублагъ. Ар кыуатынэм фэшл поликлиникэм зыфэбгъэзэн фое.

Коронавирусым пэшүеклорэ вакцинэр ыкли ревакцинации зышигъэхэм уахтэу, медици- нэ организациеу зыщашыгъэр ыкли препаратуре ахальхагъэр

зыфэдэр порталым щагъэнэ- фэнхэ фое.

Прививкэ пшы мыхъунэу врачым кыгъэнэфагъэмэ, аш лялпсэ фэхъугъэр ыкли уахтэу

пильыр документым итыштых. Джаш фэдэу врачым серти- фикатым ритхэштых коронави- русыр къиоузыгъэмэ, уилажъэр зыгъеунэфагъэр ыкли уахтэу

зыщагъеунэфагъэр, узщыхъу- жыгъэ уахтэр.

Къебархэр зэкіэ бзитлукэ тхыгъэштых: урысыбзэкіэ ыкли инджилызыбзэкіэ. Урысыем

шыпсэухэрэм вакцинэр зашыгъэм, зыщыхъужыгъэхэм ыкли ашы мыхъущтэу врачым къыз- щигъэнэфагъэм ауж мэфиш нахыбэ темышлагъэу электрон шыкіэм тетэу документыр къа- ратыщт. Фаэм сертификатыр тхъапэм тетэу къалихын ыльэ- къышт, аш пае къэралыгъо фэло- фашлехэр зыщагъэцкіэрэ пор- талым лъэу тхыль щитын е МФЦ-м зыфьэзэн фое.

Тапекіэ къатыгъэ мыш фэдэ сертификатхэм 2022-рэ ильэ- сим гъэтхапэм и 1-м нэс кла- че ялэшт ыкли автоматически агъэцкіэжыщтых.

КіэлэццыкIухэм апае

Псауныгъэр къэухумэгъэ- нымкіэ УФ-м иминистрэу Михаил Мурашко кызызериуагъэм- кіэ, коронавирусым пэшүеклорэ «Спутник V-м» епхыгъэу кіэлэццыкIухэм апае вакцинэм иэспертизэ ыкіэм фэкло.

Министрэм кызызэрэхигъэ- щыгъэмкіэ, COVID-19-р кіэлэ- ццыкIухэм нахыбэрэ къязэу хъуль.

«КіэлэццыкIухэр къэтихъу- мэнхэр анахь юфыгъо шъхва- леу тиэхэм ашыщ. Арышь, кіэлэццыкIухэм апае вакцинэм игъэхъазырын ыуж тит, экспертизэр ыкіэм фэкло. Тэгүгэе мы охтэ благъэм ар кытэ- кіэхъанэу», — кыуагь М. Му- рапшо.

Ынекіэ Гамалей ыціэ зыхы- ре Гупчэм ишащу А. Гинцбург кыыогъагь «Спутник V-р» кіэлэццыкIухэм ахапльхъэ зыкіэ- мыхъущтых. Сабыйхэм ыкли іэтахъохэм къащечырэр зэр- маклэм кыххкіэу мы вакци- нэр ахэлхъанэу щытэп. «Спут- ник M-кіэ» зэджэгъэхэ вакци- нэм клиническэ ушэтийниту ыкүгъ, мы уахтэм ящэнэрэ- ултьэкүнхэр ашых. Ар заухы- кіэ, препаратыр регистрацию ашыщт.

МэфэкIыр Адыгеим щыхагъеунэфыкIыгъ

Лъэпкъ зыкыныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ зэхахьэ Мыекуапэ щыкIуагь. «Навеки с Россией» зыфиорэ саугъэтим къэгъагъэхэр кіэлъяральхагъэх. Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къум- пыл Мурат юфхъабзэм хэлэжьагь.

Адыгэ Республикаэм и Къэ- рапхъагь Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхва- леу АР-м Ѣылэ Сергей Дрокинир,

(Иккэх я 2-рэ нэклуб. ит).

Зыими къызIЭкIигъэхъан ыльэкIыштэп

Урысые кіэтхыктың шекінде 14-м аухышт. Къэралығо статистикемкіэ Федеральна қуулыкъум Краснодар краимкіэ ыккі Адыгэ Республика ғылыми-исследовательский институты, Адыгея ар зерифшылашту щекі.

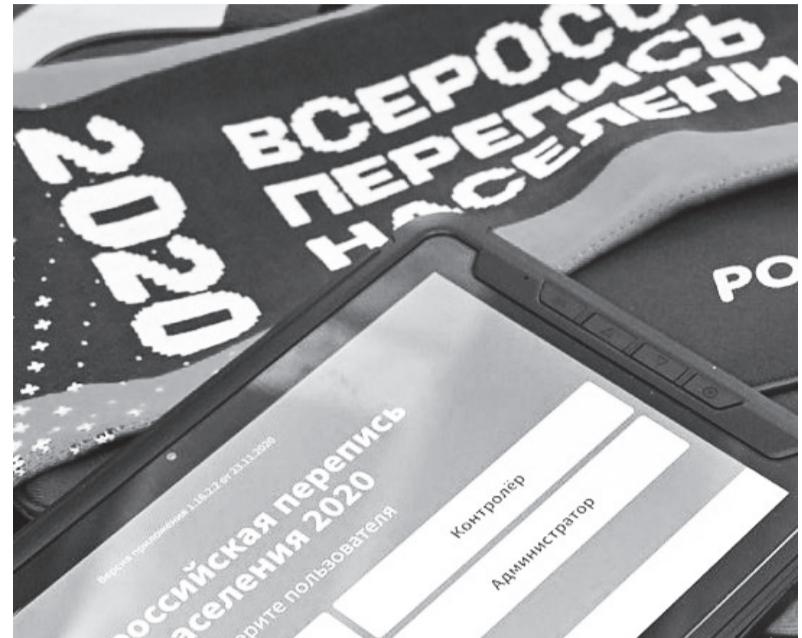
Республикам щыпсөүхэрээр зэкэ кіткылайтыгъенэр ары шыншырлып шыхалеу ялэр. Мыншкіл шыкіл заупе щыл. Апэрэр ыкіл цыфхэр нахь зесагъехэр — кіткылайжаклохэр унэм къеклохашь, упчехэр къаратыхеэзэ джэуапхэр арапаложыныр ары. Аш нэмыйкілай лъэнүкүабэ къыззельзызыбытыре гупчехеми (МФЦ)-хэм хеушхъяфыкылгъэ чынылехэр ашагъепсыгъех, джащ федэу кіткылайжынырм фэгъэзэгъе пункктэу республикам къышыззэуахыгъехеми якло-лэнхе амал ял. Къэлгъэн фае, пандемирем ильэхъан бгъэфедэнкіл анахь щынэгъончъэр электроннэ шыкіл ары. Мы

ильэсүм ар кызыфагъэфедэн амал яэ хүгугээ. Къэралыгъо фэл-фашлэхэмкээ порталым ишуугъякээ къэтхыкыжыныр зэшлопхын плъэкышт.

Къыхгъяцшыгъян фае къэтхыкыжьаклохэм аугъоирэ къэбарьр зэрэухъумэгъяштыр, зыими къызлэклигъехан зэrimыльэкыщтыр. Шифрэхэр ахэтхэу зэфшэшгээ каналымкээ ахэр зэфагъэхъыжых. Къэтхыкыжыныр иклэух нэбгырэ пэпчь ихэушхъяфыкыгъе къэбар ишьыпкъягъе ауплэклурэп. Къэтхыкыжьаклом цыфым къылорэр ары ытхырэр, ар къэзы-ушыхъятырэ тхъапэр къыригъяштэн фитэп. Къэралыгъо

фэлт-фашихэмкіе порталым анкетэү узэрьтхажъэр кынжкырып, цэл-льэкьюацлэхэр хэмситэү ар Росстатым фэлклюжбы. Лъэнд ныкьо постэумкіи ар ухъумагъэ, цыфым джэуапэу ритхажъэхэр пшэнхэ, джащ фэдэу зыщыпсэурэ чыплээмкіи ар зэбгээшлэн плъэкыыштэп. Планшетми тетхэрийн кытепхынхэ амал щылэп, ар зэтепхэу дискыр кыцдэпхыгъэми, аш тет къэбарым уеплъын плъэкыыштэп, аш шифрэ тет.

Мы мафхэм пандемием ыпкъ къикыкъе IoшшапIехэр зэфашыгъэхэм, кIэтхыкын жъаклохэм яIoшшэн зэпыурэп. Унэм цыифхэр нахь исыхэх хумэ, кIэтхыкыжынным Кын-

хэлажэхэрэм япчыагээ нахь хэхъонэу алтытэ. Къэралыгъо фэло-фашлэхэмкээ порталым-кээ зыклизытхыкыжыгъэхэм ялоф нахь псынкіэшт, кітэт-

хыкыжъяком и QR- код ригъэлъэгъумэ тақыкъ заулэкэ ипланшет дигъэхъанышъ, Iuкижъыщт.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Сымаджэхэм япчъагъэ къышык Iэрэп

Коронавирусыр кызэузыхэрэм япчагъэ лъэшэу зыки! Этыгъ, зидунай зыхъожъхэрэмни япчагын хэвшык! Эу ахэхуагь. Республикеңк! ти-къэралыгъок! Йоффхэм язытет шхъэнихыгъэу къа!о, сымаджэхэмни, зидунай зыхъожъхэрэмни кызэращымык! Эрэр хэтк! нэрыльэгъу.

Мы уз щынағъом зыщыу-
ухъумэным фәш! пәшһорығъэшь
лофтхабзэхэр зепханхә фәе.
О уимызакъо, кынпәблагъэхә-
ми ящыләнгъэ къеуухъумэным
пае вакцинәр зыхябгъэльхан
фаеу специалистхәм къало.

Ау вакцинэм фэгьехыгъеуз цыифхэр зэнэкъоку хэтых. Медицинэм илофышэхэм кызз-ралорэмкэ, пандемием иль-хъан прививкэр зямыгъашыкэ, узыр кылпыхъаныр нахь щынаржын ары.

— Нэбгырэ пэлчь изэхэшлык
къыхынэу щыт вакцинациер
хэкыгылэ зацьо зэрэшыэр. Тэ
тшхьэ имызакьоу, тыкъэзыу-
цухъэхэрэм япсауныгы тыде-
гупшысэнэу щыт, — elo Коц-
хъэблэ район поликлиникэм
ипаш्यу Пчыхъалыкъо Назрэт.
— Ильэрэ ныкьорэм ехүүгээу
уз щынаагьоу, нэбгырэ мин
пчагьэ зэрэлтыкыгъэм зэрэ-

дунеу пәшүеко. Зәпахырә узым епхыгъэ вакцинациер гъельшыгъэнымкә тишиольтыр йофтхъәбзә гъэнәфагъәхәр щыззәхашән нахъ мышләми, йофхәм язытет уигъэрәззәнәу щытәп.

Гээдэлон-гүрүгээлон ювшэнэйм бэ ельтыгээр. Тэ, медикхэм, зэрэлтэлжээ вакцинацием тыкыфэджэ. Сэ шхъяэкэ вакцинэр зыхязгээльхьагь. Цыфхэм зафээгзээ сшоигуу вакцинацием имэхянэ къагурьлоныш, ежхэри къапэблагэхэри узым щыхухумагъэх хүнхэм фэшл ми юфтхабзэм хэлжээнхэу. Ильэситу хүгүгэковидым игумэкыгь тохижэтыр ыкын щылжээл-псэукээ рэхьатым къыфэдгээзэжыныр тэры зыгээ илтыр. Гражданскэ пшъэдэкыжьеу тилэр зэхэтшыгээ, коронавирусым пэуцужырыг прививкэр зыхядгъялхьэмэ нахь тэрэзэв сэлгэтийн. Сыда

помэ кыымэфэ лъэхъаным зэ-
пахырэ узхэмкэ нахыбыузы-
щысымаджэхэрэм тызыухъумэ-
щтыр ыкы нахь чынагъе ма-
кэ тиэу тыхэзыщищтыр вак-
цинациер ары.

Поликлиникэм ипащэ кызы-
зэрэхигтэшгээмкэ, шэпхээс
гээнэфагъэхэр тишьольтыр зы-
щагъэуцугъэхэм ыкчи зидунай
зыхъожжэхэрэм, къэсымаджэ-
хэрэм япчагъэ нахь зэхатшэ-
зэхъум цыифэу вакцинэр зыхя-
зыгъэлхъанэу къаклохэрэм бэү
къаахэхъуагь. Ау етлани, гукъау
нахь мышлэми, унэм исхэү
ејь-ејьырэу зэлээжхээз үзүр
бэмэ хагъэужыныхъэ.

— Уз мэхъаджэу къеъягъэм тыйзэрэпэуцужьыщ закъор ти зэкъотмэ ары, — къеуатэ Пчыхъалыкъо Назрэт. — Зэ пахырэ узым инэшанэхэр шъун. Іехэ зэрэхъугъэм тетэу врачым зыфэхъугъяз! Эпидемием изы-

тет, тэри, тыкъээзыуухъэхэрэми япсауныгъэ щынэгъончагъэм ишапхъэхэр зэрэдгъэцак! Эхэрэм ялтыыгъ. Коронавирусым къыздыхын ыльтэккыщт тхъамы-клагъохэр, нэбгырэ пэпчь пшъэдэккыжьеу ыхыырэр зыщыдгъэ-гъупшэх хьущтэп, зэккэми узыр псынк! Эз апэккэккырэп. Анахь ыгъэфыкъохэрэр зыныбжь хэ-клоатагъэхэр ыккү уз гъэты-льыгъэ зилемхэр ары. Ау ныб-жыккэхэм къафэкъинэу бэрэ къыхэккы хъульгъэ. Уз мэхъаджэм тыщызыуухъумэштыр вакцинаци-ер арышь, Іспэдэлэл ар шуу-мышы!

КИАРЭ Фатим.

Адыгэ Республика́м и Къералы́гъо Совет — Хасэр лъэшэу гухэкі щыхъоу
Адыгэ Республика́м и Къералы́гъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу,
агарр политикумкіэ, мылькумрэ чыгумрэ япхыгъэ зэфыщытыкіхэмкіэ ико-
митет итхъаматэу Шъао Аскэр Хъаджумар ыкъом фэтхъаусыхъэ ыш идунай
зарихъожбы Гээм феш.

Адыгэ Республикаэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр лъэшэу гухэкл щыхъо Адыгэ Республикаэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Хъабэхъу Юрэ Хыисэ ыкъом фэтхъаусыхэ ышыпхъу идунай зерихъо-жыхъо-жам фаш!

Адыгэ Республикаем лъэпкъ Ioфхэмкъэ, Iækыб къэралхэм ашыпсэурэ ти-
льэпкъэгъухэм адырIæ зэпхыныгъэхэмкъэ ыкыб къэбар жъугъэм иамалхэмкъэ
и Комитет лъэшэу гухэкъ щыхъоу гъэзетэу «Теучежские вести» иредактор
шъхьаэу Хъакъуй Юра Щухъайб ыкъом фэтхъаусыхэ ишъхъэгъусэ иғонэмис
зархъгъуяэм фаш.

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» илофышIэхэм гухэkl ащыхъугь Теуцожь район гъэзетэу «Теучежские вести» зыфиорэм иредактор шъхъаэу Хъакъуй Юрэ ишхъэгъусэ идунай зерихъожьыгъэр. ЩымыIэжым иунагъо, илахъылхэм тафэтхъаусыха, пунам ихъыжыгъэм джэнэт дъапIэр ыгъотынау, тыфэльяо.

АР-м и Парламент

Депутатхэм ялахь хальхъэ

Зэпахырэ узэу дунаир зэлзызыкүгъэр тиеспубликэ кызихъагъэм кыщегъэжъагъэу АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм идепутатхэм медицинэм иучреждениеу коронавирусыкіэр кыззөлтагъэхэм зыштазэхэрэм мыйзэу, мыйлоу йэпилэгъу афэхъугъэх, нэжь-үжжхэм, зигъот маклэхэм гомылапхъэхэмкіэ аделагъэх.

Мы уахтэми эпидемиологи-ем ыльэнүкоктэ гумэкыгъохэр мымаклэ щылех, коронавирусыр кыззэултэхэрэм япчагъэхэх, ахэм хыльяу къаахэкырэр, екодылтэрэр нахыбэх хуугъэх. Аш фэш Парламентым идепутатхэм шушшэ йэпилэгъур льажъекуатэ.

Социальнэ политикэмкіэ, унагьом иофхэмкіэ, псауныгъэм икъеухумэнкіэ ыкыи культурэмкіэ Комитетым ишацэ Наталья Широковамрэ статусымкіэ, регламентымкіэ ыкыи депутат этикэмкіэ Комиссием ишацэ Къуиц Сайдэрэ Парламентым и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм шшэрыль къафишыгъэх, Мыеекъоп къэлэ симэджэшым щагъэпсыгъэх госпиталым иврач шхъяаэу Владимир Лобода

иуклэгъагъэх. Клэльян-техноон 300 мы мафэм симэджэшым ратыгъ.

Джирэблагы Наталья Широковам законодательствэмкіэ, законностымкіэ ыкыи чылпэ зыгъэлорышэжыгъицхэм ялофхэмкіэ парламент Комитетым ишацэ игуадзэу Цэй Эдуардрэ депутатэ Юрий Гороховырэ мийгүсэхэу мы госпиталь дэдэм къогъагъэх. Пэшторыгъэшшэу симэджэшым щыллагъэх илэхэм аш ишацэхэм адитегушыгъэх, зиггуу къашыгъэхэр афащагъ.

Гъэрекло Адыгейим и Парламент идепутатхэм медицинэ псэолэхэ зэфэшхъафхэр, зэпахырэ узым ушызыухумэрэ пкыгъохэр, госпитальхэм иоф ашызыштэхэрэм апаа щыгъин фабэхэр афащэгъэх, транспортымкіэ йэпилэгъур аратыгъ.

— Пандемиер кызежка-гъэм кызыщублагъэреспубликэ Парламентым идепутатхэм псауныгъэм икъеухумэнкіэ Министерствэмрэ аш епхыгъэр учреждениехэмрэ ялахъэхэм зэлхыныгъэ адиряя, щыллагъэх зиггуу къашыгъэр арагъэуалзэ, — кызыгъагъ Наталья Широковам врач шхъяаэм зэлуклэгъу зыдирялэ. — АР-м и Лышшхъэ эпидемиологиет ыльэнүкоктэ иофхэм язытет лъэпплэ, цыфхэм коронавирусыр пшшүеклэр вакцинэр зыхалхъаным, шапхъэхэр агъэцэлэнхэм ынаэ атет.

Коронавирусыкіэр кыззэултэхэрэм япчагъэх зэрэхахьорэм ылкыи къикыкіэ медицинэм иучреждениехэм гъэльшшыгъэу иоф ашлээ. АР-м псауныгъэм

икъеухумэнкіэ и Министерствэ кызыэртигъэмкіэ, госпитали-

Шэжь лъапл

Үпсэ ифэбагъэкіэ къытхэт

Адыгэ «академие цыкыкіэ» заджэхэрэ Адыгэ къэлэгъэджэ училищир сэри къэсыухыгъ, къэлэгъэджэ дэгъубэу зипшьэрыль фэшьыпкъагъэхэр шуукіэ сыгу къинагъэх.

Іэдэб дахэрэ нэхьой инирээ зыхэллыгь училищым адигабзэмрэ литературэмрэкіэ тышээзгэдэжагъэу, адигэ бзыльтыгъэшыпкъэу Жэнэл (Тіэшүхэм ялху) Тэмарэ Щебанэ ыпхьур. Игъэпсыкіэ-шыкіэкіэ, илок-шыкіэкіэ, иакыл зещаклэкіэ, иегъэджа-кіэкіэ, анах, иофышом – цыфыкіэ илпун ыкыи къэлэгъэдже кадрэхэм ягъэхъазырын ар��ыфхэхүгъэм фэдагъ.

Хэтрэ цыфы ищыэнэгъэх мы гүшэйм пытэу ехьыгъ; къэлэгъэдже дэгъур ныбжырэу гум къенэ, пышц мэхьу укырэлплы, узыльщэ, джащ фэдагъ Тэмарэ Щебанэ ыпхьур. Зэдэштэнэгъэ-

дахэ хэлъыгъ ицыфыгъэки, ишэнэгъэки, иофшаклэкіэ, исэнэхьат йэпэлэсагъэки ухигъэлтыхъухъэштэгъ. Тэмара Шабановна (джары тызэреджэштэгъ), тезыгъэдэгъэ нэбгырабэм, къэлэгъэдже дэгъухэм иадыгасэ идэхэгъэ-баигъэкэ квахэштигъ. Ныдэлфыбзэр, тиадыгасэ, адигэ литературэр икіэркіэу итэзгэшшыкыгъэу. Тильэпкэ шхъэлэлтигъ къэзгэшүүгъээр Тэмара Шабановнар ары. Ипредметхэмкіэ урокхэр гъэштэгъон дэдэу зэхижштэгъэх: къюмыхъялтэх, уямызшэ, узлэпаштэу; бзэм, литературэм ямызакью, сидигъу гъэпсыкіэ-

шыкіэ хабзэхэм, адигэ лъэпкэ шэнхэм хэшшыкы афытишнэм, тигуукэ а зэкэ къэдгэгъунэнэм тыкыфищэштэгъ. Тиклэгъаджэ литературэ урокхэм адигэ тхаклохэм, адигэ культурэм хэтхэм ашыщхэр къаригъэблагъэхэу хуугъэ, тэри а сыхатхэм зэрэлтэгъэу зафэдгъэхэзтигъ. Апэрэ курсым сисигъ, усаклоу Жэнэ Къырымызэ хъаклэ лъаплэу къызэлтфэклом, литературэ урокыр гъэтхапэм и 7-м къэхъугъэ усаклоу Къ. Жанэм фэгъэхъыгъагъ. Тэри, пшэшшэ ныбжыкіэ нэбгырэ 33-м ыкыи зы къэлэ за-къом (Лъашкъо Казбек) тигуа-

пэу иофхъабзэм тыхэлэжъагъ.

Аш дэжым ильэс 15 синьбыгъагъ, творческэ зэлуклэгъур зэрэхагъэмкіэ апэрэ тхыгъэ згъэххэзэри сиклэгъаджэ ыуужырэ мафэм есхыллагъ, игоу ыльэгъу, гъэзэтэу «Социалистическэ Адыгейим» арысигъэтигъ, тешэлэшхо щымы-иэу къыхаутыгъ. Тэмара Шабановна гъэсэлтхыдэ дэгъубэренэу къытиштэгъ: ублеплэ классхэмкіэ къэлэгъэдже сэнхьатым лъэнүкыабэкіэ зызэрэфдгэсэн, иоф тшлэ зыхуукіэ, тиклэлэдэжжекло цыкыкүхэр цыиф тэрэз зафэхэу, шлэнгъэм фэшагъэхэу тпүнхэ зэрэфаэр, тэ тшхъэкли, хэткли щысэ тыхууныр зэрэапэрэ къыхигъэштэгъ.

Адигэ педучилищир сэнхьатэгээгэтигъ къодяягъэп, цыфыпсэр щапсихъэштэгъ, шлоу пхэль пстэур егъэдэжжекло шэлхээ дэгъукіэ къызэлтфэхын афызэшлэгъэштэгъ — тезыгъаджэштэгъэх. Тиклэгъаджэдэхэм гутиныгъэшхо дэдэ яофкіэ ыкыи тэ, рагъаджэхэрэ, къытфырялагъ, тэри аш тигъэчаныгъэштэгъ. Тэмара Шабановна закъор ары тэ адигэу тезыгъаджэштэгъ, арысигъын гукіэ тызкепкылэштэгъ. Етиланы уныбжы имыкүпагъэу, уиунэ, шылху-шыхэр, ны-тыхэр къэубгынхэу, апэрэ ѿыэнэгъэ лъэгъожыялкэм утхъаныр, орорэу узфырикүжээ зыкъэбгъотынр пынкіэ. А зэкіэмкіэ тиклэгъаджэхэр мышшыжъу къыддэлэжъагъэх, лъэшэу тафэраз.

щым чылпэу ялхэм ахагъэхуагъ, врачэу нэбгырэ 300-м ехъу, медсестра нэбгырэ 800 фэдиз «ковидыр» кыззэолтагъэхэм афэгъэзагъ, йэпилэгъу пынкіэм ибригадэ 54-м ыоф ашлээ.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Адыгабзэмрэ литературэмрэкіэ урокхэр зэрэзхэпшэштшыкіэм (методикэм) Тэмара Шабановна игъорыгъу тифыгъасштыгъ, исыххатхэм мэфэйкым фэдэу тяжштэгъ. Анахьэу, педучилищым зэрэшхэбзагъэу, адигэ (урсы) спектаклэху Адыгэ драмтеатрэм кыщаагъэльгъохэрэм тызяптыкіэ аш къыкіэльгъюштэгъ юштэгъ. Тиклэгъэдже зиадыгабэ баев, зиурокхэр — пшысэр тэркэ лъэпльэ ыкы щысэхэхылгъ.

Адигэ пшьашъэр ыкы клаэр зыгъэдигъэрэ шэнхэм апэрэу гу альтээзэгъэтагъэр, тиадыгабзэ ыкы адигэ литературэр шу тээзгээлтэгъу Тэмара Шабановнар ары.

Къэлэгъэдже сэнхьат лъэгъо нэфым щыгъу хэлъэу рыхуагъ Жэнэл Тэмарэ Щебанэ ыпхьур. Ильэс 50 йэпэ-цыпэм (1961-м къыщгээжъагъу), ильэс 75-м ныбжыр нэсыфэ, емызэштэгъу ар лъэгъукашыкіэм игъэсэнгъэ-пүнгэгъэ дэлэжъагъ, щитхуцэлэхэри къыфагъэшшошагъ. Ау а зэкіэм ашпэшэжъыр шлоу ыпхьыгъэр ныбжырэу цыфхэм къаэнэнэр, пцэ ашымыгъупшэшнээр ары.

Адигэ къэлэгъэдже училищир (джы колледж) Андырхье Хусен ыцэ зыхырэм адигабзэмкіэ иклэгъэдже перытыгъэу, цыфышгүйжъагъу Жэнэл Тэмарэ риэдэжжагъэхэм ыпсэ ифэбагъэкіэ тиклэгъэдже къызэрэтхээштэгъим техъирэхъышэрэп.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Сурэтигъ Адигэ педучилищир къэзүхыгъэхэмрэ ахэр езыгъэджаагъэхэмрэ ямэфэкі зэхахээштэгъ (сэмэгумкіэ щыс къэлэгъаджэхэм я 3-р Жэнэл Тэмарэ

Цушъхъэ Иззэт итхыльхэр Лъэпкъ музейм къыритыгъэх

Музейхэр къералыгъом игъунджэх, лъэпкъым ынапэх. Блэкыгъэ лъэхъаныр къэклощтым езыпхырэ лъэмиджых. Плэшлэгъу зэблэклихэм ятхыдэ зехъаклох, лъэпкъым, цыфхэм ягушъхэлэжыгъэ изэгъефаклох. Пхъонтэ цыхъэшлэгъоу ябгъэтлылэрэмкэ, уафэшыпкъэмэ, укъамыгъэпцэжынэу щитых.

Тхыль гээтэлтийпэу музейхэм ахэтхэр чыжъэу lypэ джэрлэдэжэй зафэх. Шэнэгъэм еклурэ гьогу занкэх.

Ахэм ээ ашыц Адыгэ Республиком и Лъэпкъ музей. Дунаим ихэгъэй зэфэшхъафхэм ашыпсэурэ адигэхэм ар яппал!, ягуялп.

Хымэ хэгъэгүхэм ашыпсэурэ адигэхэм афэгъэхыгъэ къутамэ ильэс щек хугъэу мыш щелажъэ. Къыхэзгъэшы сшоигъу, зэрэдунаеу пштагъэми, къералыгъо хабзэм къыгъэгүнэу мызы гупчэр ары щыэр. Мыш къирахыллэжыхадыгэхэм егъэзигъэх къизэранкыгъэ атэж чыгум зыдирахыгъэу хэкум инэпэепль пкыгъохэу «хэкум къикыгъ» алоэ зэрахьагъэр, агъашуагъэр. Ахэр лъэпкъым игушъхэлэжыгъэх, итхыдэ лъяужых. Тихъарзынэц къагъэбай ыкчи къегъэлэгъон зэфэшхъафхэм бэрэ ахэлажъэх.

Тимузей итхыль гээтэлтийпэу къичэхъажыгъэх бээ зэфэшхъафхэмкэх тхыгъэ тхыльхэр: арапыбзэкэ, тыркубзэкэ, инджылызыбзэкэ, французыбзэкэ, нэмьцыбзэкэ, адигабзэкэ, урысыбзэкэ хэутигъэхэр. Адыгэ цыиф гэсэгъэхэм ямызакъоу, дунаим щыцэрило шэнэгъэлэжхэм Кавказым ыкчи адигэхэм афэгъэхыгъэу атхыгъэхэр хишьшем, бзэм, литературэм, лъэпкъорыуатэм, искусствэм, политикэм ыкчи нэмьикихэм къатегушыи. Сурэт тэхыгъэхэр, ижъирэ адигэ чыгур къэзыгъэлэгъорэ чыимэтххэр (атласхэр) ахэлжых.

Хымэ хэгъэгүхэм аперэу ашызэхашгъэ, ильэс благъэхэм анэсийжье ашылжэхэрэ Адыгэ хасэхэм къащадагъэкыгъэ гээзетхэр, журналхэр мынакъеу къытлэкхэягъэх. Ахэм шэнэгъэх уштэтихэм адэлажъэхэрэм ашпъэрэ еджаплэхэм ашеджэхэрэм юфадашлэу бэрэ къыхэх.

Музейм ибиблиотекэ Цушъхъэ Иззэт ыугъоигъэ хъарзынэщыр чыилэхэхыгъэхкэ хэуцо. Иззэт ахэр ыугъоинэу зыкэхъуягъэм итугъу къесшы сшоигъу. Тырку Республиком ихабзэ лъэпкъюфхъохэм утегущыи. Тхыль къыдэбгъэкынэр ыдэштэгъэп. Ашкъыхэхкэу а лъэхъаным лъэпкъ шэнэгъэм

пыльыр, лъэпкъым фатхэу щылагъэр мэктэгъэ.

Иззэт уштэтихэр зыргэжъэхэм ежэвэригъэтоигъэхэм анэмыкъеу адигэ угнахъохэм арьль тхыльхэр фахыштыгъэх, ашкъишигъэх тимузей къыритыгъэхэр угъоигъэ хугъэ. Архив гъешлэгъонэу ыугъоигъэр 1994-рэ ильэсэм (сурэт зэфэшхъафхэр, тхыльхэр шээ фэдиз хью) музейм къыритыгъагъэх.

Мыхэм ахэлхых «Адыгэ Хасэм ибиблиотекэ щыщых, Иззэт Айдэмэр ясэтих, ахэр зыгъэгъунахъэр Пчэнльэшьу Мамдүх» ылоу атетехагъэу тхыль гээшлэгъонхэр. Гүшүэл пае: «Тхыльзэ адигабзэм хэшькы фызиэ купым зэрэгшэшьгъ», 1911-рэ ильэсэм Стамбул милиции тхъаматэу щытыгъ, аш фэшл Иззэт къэлэ зэфэшхъафхэм адэсныэу хугъэ, ахэм ашеджагъ. Стамбул лицеир къышиухыгъ. 1946 — 1952-рэ ильэсэм дээм къуагъэ, офицерэу къулыкъу щихыгъ. 1956-рэ ильэсэм Бэгэ яхъу Сюмер унагъо дишагъ. Къэллиту яэхугъэ.

Иззэт унагъо иэу юридическэ факультетим чэхъагъ, ау тарихъим феджэны къыхихыгъ. Анкара университетим щеджагъ. Банкым иунэшшошлэу ильэсэбэрэ юф ышлагъ, ау хасэм, лъэпкъюфхъохэм зэрхэшагъэм фэшл иенатлэхкэ нахь лъагэ хъунын перьюхуу фэхъуу. Ару щитмы, мэзапкъеу къыхырэмкэ унагъор ыыгъыгъ, нэмьки къалэ икъе Анкара къор ныбжыкъэхэм яхъакъе, хасэм икъэшшоокло куп зыщигъэсэрэ зал, адигэ шуашхэр зыщадыре чыилэх, хэкум ис адигэхэм, хэхэс адигэхэм якъеухуумэн зыщадыре еджаплэу Цушъхъэхэм яунэхугъэ.

Хэта Цушъхъэ Иззэт Айдэмэр?

Иззэт Айдэмэр ятэ Цушъхъэ Хъарун. Янэ Шыу плакъом яхъу, Хъусни. Ятэж ятэу Исхъакъ, ятэжъеу Зэчэрий хэкужым, Хъатрамтыку къыщхуягъэх.

Цушъхъэхэр егъэзигъэхкэ атэж чыгур зэрэгбэгынагъэхэм, Аналэ къухъэхкэ лукигъэхэм, Югославиум Пришинэ къыщыуцугъэхэм ашыц. Ятэжъеу Зэчэрий 1906-рэ ильэсэм Пришинэ идунаи щихъожыгъ. Балканым черкесхэр зырагъэхкэх унагъор Иорданием агъкошыгъ. Пришинэ къыщхуягъэ Цушъхъэ Хъарун Иорданием, Шам, ашыпсэугъ, Тыркуем щеджагъ, ишыэнгъэ щылыгъэхкотагъ. Адигабзэ, тыркубзэ, арапыбзэ, сербыбзэ, албаныбзэ ыкчи курдыбзэ ёшлэштэгъ.

Иззэт 1925-рэ ильэсэм Тыркуем ит къалэу Килим къыщхуягъ. Ятэ Хъарун милиции тхъаматэу щытыгъ, аш фэшл Иззэт къэлэ зэфэшхъафхэм адэсныэу хугъэ, ахэм ашеджагъ. Стамбул лицеир къышиухыгъ. 1946 — 1952-рэ ильэсэм дээм къуагъэ, офицерэу къулыкъу щихыгъ. 1956-рэ ильэсэм Бэгэ яхъу Сюмер унагъо дишагъ. Къэллиту яэхугъэ.

Иззэт унагъо иэу юридическэ факультетим чэхъагъ, ау тарихъим феджэны къыхихыгъ. Анкара университетим щеджагъ. Банкым иунэшшошлэу ильэсэбэрэ юф ышлагъ, ау хасэм, лъэпкъюфхъохэм зэрхэшагъэм фэшл иенатлэхкэ нахь лъагэ хъунын перьюхуу фэхъуу. Ару щитмы, мэзапкъеу къыхырэмкэ унагъор ыыгъыгъ, нэмьки къалэ икъе Анкара къор ныбжыкъэхэм яхъакъе, хасэм икъэшшоокло куп зыщигъэсэрэ зал, адигэ шуашхэр зыщадыре чыилэх, хэкум ис адигэхэм, хэхэс адигэхэм якъеухуумэн зыщадыре еджаплэу Цушъхъэхэм яунэхугъэ.

Хасэм изэхэшэн ильэсэм

1961-рэ ильэсэм Тыркуе къералыгъом иконституцие къызэрэдилтэу Анкара Кавказ Культурэ Хасэр зэхэшэнэу зэгупшигъэхэм зэдаштагъ. Къинигъуабэм арихыилагъэх. Хасэм иустав мыхъухэнэу (!) алии йашхъэтихэм къызэкагъэхкэ юф ышлагъ. Къалэм ианахъ адвокат лъэш хэплъэнэу зыратым, иустав юфэкодыгъэу макъе къыгъэгъ. Ятлонэрэ устрав зэхагъэуцожы, Анкара Кавказ Культурэ Хасэр щызэхашагъ. Аш итхаматэу агъэнэфагъ Цушъхъэ Иззэт, ильэс зэкэлэхклохэм арэущтэлэхъагъэ, юфыши клощтыгъ.

Лъэпкъым уфэтхэн, тхыль къыдэбгъэкын фитынагъэ щылагъэп. Иззэт иунэу Анкара дэтэу унагъор зыщыпсэурэм хасэм иунэ фэдэу щызэлукъэштыгъэх. Ашкъыхэхкэу а лъэхъаным лъэпкъ шэнэгъэм

Хасэм ижурнали аш щигъэхъазырыштыгъ. «Кафкас Кюлтюрэ Дерги» зыфиорэр 1964 — 1975-рэ ильэсэм къыдэкыгъ. Журналын иунэшшошлэу, итхэкло шхъялэу щитыгъ. Ипкэлтэпс, иахъшэ хильхъагъ. Аш даклоу 1970-рэ ильэсэм къыхаутыгъэ журналау «Кафкас» зыфиорэми иунэшшошлэу ыкчи итхэкло шхъялэу щитыгъ.

Иззэт пшэдэкыгъэ ющихыгъэхээр зэлүкэхэм, конференциехэм, семинархэм къахильхъэштыгъэх. Тыркуем ис адигэ ныбжыкъэхэр яхъу, яльэпкъ фэблэнхэм къыфигъэуцүүгъэх. Хъишшэр, хэку къебархэр, Йорыуатэхэр анигъэсигъ. Дунаим икъолабэмэ ашыпсэурэ кавказ лъэпкъхэр ыкчи адигэхэр зэрихъэштыгъэх, къэбарлыгъээс амалэу хугъялжъэх.

1969-рэ ильэсэм апэу Тыркуем щыщадыгъу хэкум къэлүагъэр Иззэт ары. Иорданием, Сирии, Израиль ашыпсэурэ адигэхэм 1970-рэ ильэсэм ахэхъагъ. Ахэм ашилгээгъуяа, ашызэхихыгъэр журналын къыхиутигъэх. Зэлхъялхэр, зэблагъэхэр, зэнэбдэжэгъухэр зэфэтхэнхэмкэ ишуяагъе аригъэхъигъ.

Мыхэр хэбзэ юфшээнэм даклоу ыгъэцакъэштыгъэх. Лъэпкъым фэлэжъэнэу уяхтэ къыхигъэкынштыгъ. Лъэпкъым щыщэу къызгүрүмийхэрэми, нэкъюхуухэми ашыкълахъэп. Къэралыгъо хабзэри къебэнгыгъ. Ау зими къыуфагъэп. Юфэу зыптыльным уасэу илэх щыгъозагъ Иззэт. Теубытагъэ зыхэль цыиф шырынтиэу, гульйтэ чан зиэ адигэ лыгъ. Лъэпкъыпсагъ.

Цушъхъэ Иззэт псэукэ зэгъэпшыгъэ илагъ. Хэхэс чыгум щымыгупсэфыгъэ лыгумызагъэм ишхъэгъусэ, икъэлэ нахыкъеу Джанбэч игъусэу 1992-рэ ильэсэм Налицын къэлжыгъягъ.

Иззэт Мыекуяапэ бэрэ щыгъэштыгъ. Лъэпкъым икълонларгъ. Арынки мэхъуу пстэуми къаблихи ыугоноигъэ хъарзынэшыр музеим къызкыртигъэх.

Адыгэ лъэпкъым икъэлэ плууэ шлагъоу посэмьблэжъым ипсауныгъэ пасэу зэкэлкъуагъ. Егъашэм зыфбэнэгъэх ихэку гу щифэнэир къыдэхъуагъэп. 2005-рэ ильэсэм идунае аш ыхъожыгъигъ.

Цушъхъэ Иззэт ытхыгъэу къыдигъэкыгъэхэр, Лъэпкъым музеим къыритигъэхэр тхыльхэр бэдэдэ мэхъуу, ахэр зыфдэхэр «Адыгэ макъэм» исайт ижъугъотэштыгъ: WWW.adygvoice.ru.

**МЭФЭШУУКЬО
Щангюль.**

ТичыпIэ хъалэмэтхэр

Сэхърен псыкъефэххэр

Ильэсым исыд фэдэрэ лъэхьани зидэхагъэ мыкъодырэмэ ашыщых Сэхърен псыкъефэххэр. Ахэр зыдэшыIэхэ псыхъо Iахыр псэупIэхэу Новопрохладнэмрэ Сэхъреныпэрэ азыфагу кыреубытэ.

Тишиольыр ичыпIэ анахь даххээм Сэхърен псыкъефэххэр ахалтытэхэми, иадырэ чыюлопсаугъэтхэм ягъэпшагъэмэ, нахь ашызэгъок. ЯкъолIэрэ гъогу зэхэкъутагъехэр ушхъягъу шхъялэхэм ашыщ. Аш къыхэкъу зекъоу псыкъефэххэм ашылпэгъутхэм е джиппингир кызфагъэфедэ, е лъэсэу къекъо. Апэрэхэр щынахъябэх. Джиппингым иамалкIэ ом изытэт зыфэдэм емылтыгъеу псыкъефэххэм уякъолIэн ольэкъы. Орыжыльэ гъогу къутагъэхэм лъэшэу алхырычырэ автомобилым ипсынкIагъе гум зыкъырэгъепхъуватэ, узыпхыришырэ чыюлопсым идэхагъэ рэхъатныгъэ кыпхельхъе.

Зэкэ тыгу рехьи. Гъогу къутагъэми, чыюлопсым идэхагъи тизэхашэхэр къагъебаих. Шып-

къэ, тизэкъуагъэмэ тыкъекъошьущыгъеп, ау зекъозещэ уигъусэмэ, гупсэф. Адыгеим залэрэ тыкъекъуагъэм, Сэхърен псыкъефэххэр апэрэу зэдгэлэгъутгъэх ыкъи тыкъэгъожъэрэ. Мы лъэныкъом ичыопс нэмьык, шъэфир къебэкъеу къыпшошы. — игупшисэхэмкIэ къыддэгушащэ Ростов хэкум щыш зекъоу Александэр Поповыр.

Сэхърен псыкъефэххэр инхэп, ары нахь мышIами, АдыгеимкIэ анахь лъэгъупхъэхэм ахалтытэх. Ар пшошь хъуным пае пшхъэкъе ушэтийн фае. Ильэс миллион пчагъэхэм къакъоцI псыхъоуджэшүгъэ мыжъохэм псыхъоу Сэхърен ицихъэ зытэлтийн къячъэхы. Уальзээ, охылэхэм арылъадэмэ, къарычыжээ мэкъешхор пыулыгъэ. Метрих-блыр зырыгъэхъыхы. ЕфхыпIэм

«Рэмэзан ипсыкъефэх» зыдэчъэрэ анахь псыдэчъыпIэ бгъузэу Сэхърен илэмэ ашыщ. Мыш дэжым къушхъэ мыжъор уахтэмрэ псыхъомрэ зэхуапкIати, тхыпхъэ гъашэгъонхэр пхыраутыгъэх. Метрих-блыр зикуогъэ къушхъэ дэпкъхэм

къызыблагъэкъе, зэхапшIеу ичье хегъахъо. Зефэхыхэкъе, ичье ештэжы. ПстэумкIэ псыкъефэхипшI фэдиз Сэхърен къыща-лъйтэ. «Зэшиту», «Раскол», «Рэмэзан ипсыкъефэх» ыкъи «Манькин шумкIэ» заджэхэрэ анахь цэрыххэм ашыщых.

— Сэхъреныпэ ыльэнкъоокIэ укъикIе, «Зэшиту», заджэхэрэ псыкъефэхыр апэр. Мыш дэжым псыхъом тло зегощи, лъэгаплэм къечъэхьш, зэхэлэдэжы. Ары ыцэ къызтеки-гъэри. Ау загъорэ оелэ лъэхъянхэу псым зыхахъорэм, щэу зигошыни ёлъэкы. Аш ельтыгъэу «ЗэшицкIэ» еджэхэрэри щылэх, — къыхегъэш зекъозешу Егор Кичигиним.

«РасколкIэ» заджэхэрэ апэрэм километрэ фэдизкIэ пэуудзыгъ. Аш ыцэ итепльэ ельтыгъ. Псыхъоу Сэхърен игъогуэ зэпзызыбзыкынэу фэгъэ мыжъошхор тло зэгиуутыгъеу къечъэхы. ИссэмегубгъукIэ псыкъефэхым благъэу уекъолIешь, ау иджабгуу лъэныкъоокIэ уехэу, пэуудзыгъеу укъызеплъырэм, иниагъэрэ ыкъуачIэрэ нафэу зэхэошIэ. Мыжъом ыкъуурэ псыхъом лъэшэу метриплI зильгагъэм зыкъыредзыхьш, ылжкIэ нахь рэхъатэу ечъэхьжы. Сэхърен ипсыкъефэххэмкIэ «Расколыр» анахь инхэм ашыщ.

«Рэмэзан ипсыкъефэх» зыдэчъэрэ анахь псыдэчъыпIэ бгъузэу Сэхърен илэмэ ашыщ. Мыш дэжым къушхъэ мыжъор уахтэмрэ псыхъомрэ зэхуапкIати, тхыпхъэ гъашэгъонхэр пхыраутыгъэх. Метрих-блыр зикуогъэ къушхъэ дэпкъхэм

псыхъом ичье мэкъешхо къадэуукы. ЧыпIэр дахеми, цэу ыхырэм къэбар гухэкI пыль.

— 2011-рэ ильэсым зекъозе-щуу Хъамырэз Рэмэзан псыкъе-фэхэм щитхъэлгэ. Къушхъэ тлуакIэм зекъохэр зыдафэхэм, эмийгупшисэу псым хапкIи, къыгъенэжыгъэх, ау ежым псыхъом ыкъуачIэ пэлъэшыжын ыльэкъыгъэп, ижонэмисы щыхъуу. Джащ къыщегъэжыгъеу, лыгъэ зезыхъээш зекъозещэм ишлэж агъэлъапIэу, мы чыпIэм аш ыцэкIэ еджэх, — къелуатэ зекъозещуу Егор Кичигиним.

«Манькин шумкIэ» заджэхэрэ псыкъефэхыр СэхъреныпекIэ укъикIы хъумэ аужыр. ПсэупIэм

Новопрохладнэм километритуу фэдизкIэ пэчыжь. Цыкъуми, анахь иным фэдэу мэкъешхо пэуукы. Мыльагэми, къечъэхы-пэ дахэхэр зыфишыжыгъэхэу псыкъефэхыр гъэпсигъэ. Чы-опсэу къешэкъыгъэм идэхагъэ иххалэмэтигъэ къегъэлъэши. Фэдэ лъягъоокIэ Сэхърен псыкъефэххэр зээзигъэлъэгъухэу НовопрохладнэмкIэ къыхэкъыж-хэрэм фэшхъаф шүхъафтывни къяжэ. ПсэупIэм иурам гупчэ утетэу Тхъачышхо нэм кыкIеу-цо. Фэдэ псыкъефэх дахэхэр зыщыгъэпсигъэхэу псыхъоу Сэхъ-рен ичье аш къыщеублэ.

АНЦОКЬО Ирин.

Хэшъэе мэзхэм къахэхъожы

Экологхэм, шIеныгъэлэжъхэм, волонтерхэм яхъатыркIэ Адыгеим икъушхъэхэм къащыкIыщтыгъэхэшэе мэзхэр зэтэргагъэуцожых. Зичэзыу экологическе йофтхъабзэу зэхашэгъагъэм волонтерхэр чанэу хэлэжъагъэх, колхидскэ хэшъэе чыиг мини 3,5-рэ джыри ахэм агъэтысхъагъ.

Шыгуу къэдгэкъыжын хэшъа-ер Кавказым нэмьык чыпIэ къызэрэшымыкIырэр. Шыачэ щыкъогъе Олимпиадэм зыфагъэхъазырызэ къэкирэ куандэхэу тихэгъэгэу къыращэгъагъэхэм «огневка» зыфалорэ хъампIы-рашьум фэдэ ахэсэу къычIэкъыгъагъ. Ильэситуу къэшъэе мэзхэм япроцент 99-р аш ышхъагъагъ. Къэралыгъом щы-зекъорэ унашхъохэм къызэрэдэлтийтэу, мэзхэмрэ псыыгъы-пIэхэмрэ зизэрар къекъошт химикатхэмрэ пестицидхэмрэ ашыгъэфедэнхэ уфитыгъэп. Хэшъэе мэзхэм ягъэкъэжын зэпымьюу дэлажъэх. Анахьэу зишыагъэ къэзигъакъорэр чы-опсым и Дунэе фонд (WWF)

иофишIэхэр ары. БэмышIе агъэтысхъагъэ чыиг цыкъухэр а фондым имылъкукIэ Хъаджыкъо щагъэпсыгъэ плантацием къыщагъэкъыгъэх. Ильэситым къыкъоцI ахэр къызэрэхекъи-хэрэм, зэрахахъорэм, лъапсэ зэрэдзырэм лъыпльагъэх.

«Экономический контроль и защита леса» зыфиорэ Ассо-циацием ушэтихъэр зышишы-хэрэ чыпIэу тапекIэ хэшъаэр къызщыкIыщтыгъэ шъолъырхэр ары чыиг цыкъухэр зыщагъэ-тыхъагъэхэр. Ахэм джы Ады-геим имэзхэм якъеухъумэнкIэ Гупчэм иофишIэхэр алъаплъэ-щих, ящыкIэгъе биопрепарат-хэр атыракIэштих.

WWF-м ипресс-къуулыкъу

къызэриорэмкIэ, Хъаджыкъо щыгъэ плантацием чыиг минрэ ныкъорэ фэдиз джыри къыща-гъэкъы. Хэшъаэр къэгъэхъу-гъуаеу щыт, шхонтээ зэптийтэ ыгъашIэрэр бэ. Ар кыигурызэ WWF-м ипредставительствэу Урысым щыгъэ мэзхэм япро-ектхэмкIэ пшъэдэкъыж зыхы-ре специалистэу Елена Черка-совам къыуагъ: «Хэшъаем зыкъедгъэшэжыныр йоф къин, охътабэ ишыкIагъ. Чыиг цыкъухэр алъапсэхэр адзыгъахэу чыгум зэрэхагъэтихъыхээрэм мэхъанэшхо ил. Хэшъаем тыйдэ-лажъэмэ, зы чыгэп къедгъа-нэрэр, экосистемэ псау».

Аужырэ ильэситэу блакыгъэхэшэе мэзхэр къызщыкIыщты-гъэхэм ахагъэтысхъажыгъэ чыиг цыкъухэм яшуагъэ къэкъуагъ. Зырыз дэдэу къенэжыгъэгъэ чыгъижхъэр къэтIэмьыжых. Ахэм къапэблэгъэ чыгу шъолъырхэм чыгхэр ашагъэтысхъагъэх. Зы-къызатыкъэ, ятепльэ къат-къатэу зэтекIэу, уеллынкIэ дахэу, гур къыдищаеу хууцт.

ШДАУКЬО Аслъангугащ.

Дунаим изэнэкъокъу

АПЭ ИШЬНЫМ ФЭБАНЭ

Урысыем футболымкэ ихэшыпыкыгъэ командэ дунэе зэнэкъокъум зыфегъэхъазыры.

2022-рэ ильэсүм күэх зэлукэгъухэр Катарэ щыклощых. Джынэ уахътэ пешорыгъэш зэлукэгъухэм командэхэр ашызэнэкъокъух. Урысыер зыхэт купым шешлэрэ командэ пэпчэ зэлукэгъуи 8 илагь.

Зэтэгъапшэх

Хэгээгу командэхэм очко пчагъа яэр.

1. Урысыер — 19
2. Хорватиер — 17
3. Словакиер — 10
4. Словениер — 10
5. Мальта — 5
6. Кипр — 5.

Зэнэкъокъухэр

11.11

Урысыер — Кипр

14.11

Хорватиер — Урысыер.

Урысыем ыклы Кипр якомандэхэр Санкт-Петербург щызэлукэгъуих. Хорватиэмрэ Урысыемрэ яешлаклохэр Хорватиэм икъалэу Сплит щызэнэкъокъуих. Купым аперэ чыпилэр кыышыдээзыхырэр Катарэ клошт. Ятонэрэ чыпилэр зыхырэр джыри пешорыгъэш ёшлэгъухэм ахэлжээшт. Пчагъэр зэфэдэу Урысыер Хорватиэм зыдешлэкэ, тикомандэ аперэ чыпилэр купым кыышыхьшт.

Тренер шхъялаэу Валерий Карпинийм кыззериуягъа, тиешлаклохэр аперэ чыпилэм фэбанэх.

Футбол

Гумэкыгъом хэхъо

«Зэкъошныгъ» Мьеекъуапэ — «Форте» Таганрог — 1:2 (0:1).
Шэкюгъум и 6-м Мьеекъуапэ щызэлуклаагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Хъачыр, Хъуако, Кышшэ, Седов, Гаракоев (М. Делэкъу, 58), Датхъужъ, Крылов, Макоев, Оразаев, Пекъо, Къонэ (Хъасанэнкъо Арсен, 88).

Къэлапчэйм ёгугаор дээзыдзагъэхэр: Ахмедханов — 6, Ахмеджанов — 78, «Форте». Датхъужъ — 73, «Зэкъошныгъ».

Хъакиэхэр апэкэ кылтыгъэхэу тазырыр агъэцэклэг. Метри 6 фэдизкэ зыпчайжэ къэлапчэйм Ахмедхановыр дауи, хъагъэм ёгугаор ридзагь — 0:1.

«Зэкъошныгъэм» иешлаклоу Датхъужъ Адам шыкъашу кыгъэлэгъуаг. Метрэ 19-кэ зыпэ-

чыжьэ къэлапчэйм лъэшэу дауи, ёгугаор дидзагь — 1:1.

Я 78-рэ такъикым «Фортем» угловоир къыти, метри 6 фэдизкэ зыпчайжэ къэлапчэйм Ахмедхановыр шхъэкэ ёгугаор дидзагь — 1:2.

Я 17-рэ ёшлэгъухэр

Ятонэрэ купым хэт футбол командэхэм я 17-рэ ёшлэгъухэр шэкюгъум и 6 — 7-м ялагъэх.

«Спартак» — «Туалсэ» — 1:1, «Биолог» — «Черноморец» — 2:2, «Легион» — «Динамо» Ст — 0:0, «Мэшыкъу» — СКА — 0:2, «Чайка» — «Ротор-2» — 3:1, «Анжи» — «Динамо» Мх — 1:4,

«Алания-2» — «Кубань-Холдинг» — 0:2.

Чыпилэхэр

1. СКА — 43
2. «Динамо» Мх — 37
3. «Чайка» — 36
4. «Форте» — 35
5. «Анжи» — 28
6. «Черноморец» — 25
7. «Кубань-Х.» — 25
8. «Спартак» — 22
9. «Туалсэ» — 20
10. «Мэшыкъу» — 19
11. «Динамо» Ст — 19
12. «Биолог» — 19
13. «Легион» — 18
14. «Ротор-2» — 14

Волейбол

Ныбжыкэхэм яупльэкIун тегъэгугъэ

Хэгээгум волейболымкэ изэнэкъокъу ашшээрэ купэу «Б-м» щыкъорэм Мьеекъопэ «Динамо-МГТУ-р» хэлажьэ.

Ятонэрэ едзыгъом хэхъэрэ ёшлэгъухэр едгэжжэгъа, — кынтиуагъ Мьеекъопэ «Динамо-МГТУ-м» итренер шхъялаэу, Адыгэ Республика изаслуженне

тренерэу Павел Зборовскэм. — Нахь ныбжыкъялохэм ялэпэлэсэнэгъэ тыупльэкъуным фэшл Краснодар краим икомандэу ЦОП-м дешлажьэх.

Спорт зэнэкъокъур ары ныбжыкэхэм яухъазырынгъэ зыщапсыхъэрэр. Непэ ацлэхэр къетымыохэу спортышхом цэргээ щыхъунхэу тафэлъо.

КIэуххэр

«Динамо-МГТУ» — ЦОП — 3:0 (25:14, 25:21, 25:14).

Шэкюгъум и 6-м Мьеекъуапэ щызэлуклаагъэх.

Нэктубъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Къатхэхэрэм яшшошрэ редакцием иеплъыкэхэмрэ зэтэмыфэнхэ алъэкъыщ.

Зэхэзыщагъэр
ыклы кынтиуагъа
гъэкъырэр:

Адыгэ Республика м
льэпкэ Йофхэмкэ, Икъыб къэралхэм ашы-
пэзурэ тильэпкэ-
гъухэм адыярэ эзхы-
ныгъэхэмкэ ыклы
къэбар жууѓэм
иамалхэмкэ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыд-
шийэр:
385000,

къ. Мьеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаIихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу
зипчайжэкэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкъегъэлжыхъ.

E-mail: adygoe@
mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысы Федерацием
хэхүүн Йофхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыклы залы-
Иэсъыкэ амалхэмкэ и
Министерствэ и
Темир-Кавказ
чыпэ гъэоры-
шлапI, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщахаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мьеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъемкэ
пчагъэр

4303

Индексхэр

П 4326

П 3816

Зак. 2268

Хэхүүн узшы-
кээтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Зыщахаутырэх
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъялаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялаэм
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэкъырж
зыхъырэ секретарыр

Жакъемыкъо
А. З.